

SPIS TREŚCI

Wstęp	5
Część pierwsza. Filozofia czasów odrodzenia i reformacji	
Rozdział pierwszy. Warunki rozwoju filozofii w XV i XVI wieku .	9
1. Wiedza o kulturze odrodzenia	9
2. Historyczne warunki renesansu	14
3. Odrodzenie i reformacja	19
4. Kulturowa i światopoglądowa tożsamość epoki odrodzenia .	22
Rozdział drugi. Humanizm obywatelski	26
1. Pojęcie humanizmu obywatelskiego i jego przedstawiciele .	26
2. Rola filologii	30
3. Filozoficzna refleksja nad człowiekiem	32
4. Wzorce życia	36
5. Wpływy humanizmu	40
Rozdział trzeci. Platonizm renesansowy	42
1. Powstanie i charakterystyka	42
2. Filozofia Mikołaja z Kuzy	45
3. Platonizm Ficina	50
4. Pomysły Pico della Mirandola	55
Rozdział czwarty. Arystotelizm renesansowy	59
1. Swoistość i etapy arystotelizmu renesansowego	59
2. Antropologia filozoficzna Pomponazziego	61
3. Logika w ujęciu Zabarelli	66
Rozdział piąty. Filozofia polityczna renesansu	67
1. Początki nowej filozofii politycznej	67
2. Filozofia polityczna Machiavellego	68
3. Określenie suwerenności władzy	74
Rozdział szósty. Filozofia — nauczycielką życia	76
1. Humanizm chrześcijański Erazma	77
2. Egalitarne idee More'a	83
3. Sceptycyzm humanistyczny	86

Rozdział siódmy. Filozoficzne aspekty reformacji	91
1. Reformacja jako typ myślenia i system wartości	91
2. Lutra filozofia człowieka	95
Rozdział ósmy. Renesansowa filozofia przyrody	99
1. Charakterystyka stylu myślenia	99
2. Telesio i jego kontynuatorzy	102
3. Patriziego metafizyka światła	107
4. Campanella jako rzecznik prymatu całości	109
Rozdział dziewiąty. Panteistyczny monizm Giordana Bruna	114
1. Miejsce Bruna w filozofii renesansowej	114
2. Życie i dzieła	115
3. Uzasadnienie monizmu	117
4. Panteizm. Problem zmienności	122
5. Monada jako zasada jedności poznania i działania	124
Rozdział dziesiąty. Narodziny postawy naukowej w przyrodoznaw-	
stwie	127
1. Inspirująca rola buridanizmu	127
2. Nauka i wynalazczość u Leonarda da Vinci	128
3. Nowożytna koncepcja przyrodoznawstwa	130
Część druga. Filozofia XVII wieku	
Rozdział pierwszy. Filozofia XVII w. jako model myślenia	133
Rozdział drugi. Model poznania praktycznego u F. Bacona	140
1. Franciszek Bacon — myśliciel i polityk	140
2. Poznanie i działanie	143
3. Krytyka iluzji poznawczych	148
4. Postęp nauki i indukcja eliminacyjna	151
5. Problemy wolności i organizacji nauki	155
Rozdział trzeci. Materializm i filozofia społeczna T. Hobbesa	158
1. Polityczne intencje filozofii Hobbesa	158
2. Metoda filozoficzna	160
3. Natura ludzka a więź społeczna	163
4. Filozofia polityczna. Model suwerennego państwa	169
5. Filozofia przyrody	173
Rozdział czwarty. Racjonalizm kartezjański	176
1. Główne idee	176
2. Rozwój filozofii Descartes'a	178
3. Racjonalizm metodologiczny	181
4. Racjonalizm gnoseologiczny i metafizyka	185
5. Dualizm psychofizyczny a koncepcja działania	191
Rozdział piąty. Okazjonalizm czyli metafizyka działania	199
1. Rozwój stanowiska	199
2. Sprawstwo i przyczynowość	201
3. Koncepcja człowieka	206
4. Charakter i wartość poznania	209

Rozdział szósty. Monizm i racjonalizm Spinozy	211
1. Znaczenie i warunki powstania spinozyzmu	211
2. Objawienie i rozum	216
3. Monizm metafizyczny	221
4. Gwarancje poznania	226
5. Poznanie i działanie	228
6. Zasada tolerancji i ideał demokracji	233
Rozdział siódmy. Problem wartości w filozofii Pascala	236
1. Jansenizm i filozofia Pascala	236
2. Relatywizm i jego antropologiczne podstawy	239
3. Możliwość absolutyzmu aksjologicznego i filozofia religii	243
Rozdział ósmy. Racjonalizm religijny	246
1. Rozwój doktryny socynianizmu	246
2. Koncepcja wiary i rozumu	249
3. Idea tolerancji religijnej	253
Rozdział dziewiąty. Historyzm Vica	258
1. Vico i kartezjanizm	258
2. Cykliczna filozofia historii	262
Rozdział dziesiąty. Libertynizm jako typ filozofowania	267
1. Libertyni i Gassendi	267
2. Model poznania i działanie ludzkie	272
3. Modyfikacje epikureizmu	276
Rozdział jedenasty. Filozofia metafizycznego optymizmu: Leibniz	279
1. Nauka i filozofia w światopoglądzie i życiu Leibniza	279
2. Metafizyka siły	285
3. Jedność i różnorodność świata	288
4. Konieczność, możliwość, wolność	290
5. Autonomia myślenia	294
6. Optymizm metafizyczny	298
Część trzecia. Filozofia epoki oświecenia	
Rozdział pierwszy. Swoistość oświeceniowego światopoglądu	301
Rozdział drugi. Locke — fundator indywidualizmu i liberalizmu	310
1. Locke jako polityk i myśliciel	310
2. Teoria umysłu ludzkiego	313
3. Filozofia nauki	318
4. Liberalna filozofia polityczna	322
5. Zasada tolerancji	327
Rozdział trzeci. Idealizm gnoseologiczny i spirytualizm Berkeleya	330
1. Działalność i pisanstwo Berkeleya	330
2. Analiza doświadczenia. Idealizm subiektywny	333
3. Immaterializm	337
4. Spirytualistyczna koncepcja rzeczywistości	338
Rozdział czwarty. Deizm i filozofia religii	341
1. Deizm jako fenomen historyczny	341
2. Deizm angielski	343

3. Deizm i ateizm we Francji	346
4. Psychologiczna filozofia religii. Hume	357
5. Historyczna filozofia religii. Lessing	360
Rozdział piąty. Odmiany materializmu oświeceniowego	364
1. Materializm metafizyczny	364
2. La Mettrie — krytyk pojęcia duszy	367
3. Materializm i zapowiedź dialektyki w myśli Diderota	372
4. Determinizm przyrodniczy Holbacha	379
Rozdział szósty. Antropologia i etyka oświeceniowa	386
1. Oświeceniowa refleksja nad naturą ludzką	386
2. Teorie zmysłu moralnego w Anglii	388
3. Pesymistyczna antropologia Mandeville'a	394
4. Psychologia moralności. Hume	400
5. Teoria prawa naturalnego u fizjokratów i Kollataja	403
6. Sensualistyczna antropologia. Condillac	408
7. Utylitaryzm psychologiczny i etyczny. Helvétius i Bentham	412
Rozdział siódmy. Spór o model nauki	420
1. Poznanie i działanie w myśli oświeceniowej	420
2. Sceptycyzm i empiryzm metodologiczny. Hume	422
3. Prepozytywizm. d'Alembert	426
4. Filozofia zdrowego rozsądku. Reid i szkoła szkocka	430
Rozdział ósmy. Historiozofia optymistyczna. Idea postępu	436
1. Próby syntezy historycznej jako przesłanki filozofii historii	436
2. Teoria postępu historycznego	443
Rozdział dziewiąty. Filozofia jako krytyka cywilizacji	448
1. Nurt plebejski w oświeceniu francuskim	448
2. J. J. Rousseau — pasjonat krytyki i reformy	450
3. Natura i kultura w myśli Rousseau	453
4. Filozofia polityczna Rousseau	457
5. Prawo natury i utopijny komunizm. Mably i Morelly	461
6. Metafizyczne uzasadnienie egalitaryzmu. Dom Deschamps	466
Rozdział dziesiąty. Problemy filozoficzne w oświeceniu niemieckim	471
1. Swoistość myśli oświeceniowej w Niemczech	471
2. Nurt racjonalistyczny. Wolff i jego szkoła	474
3. Nurt empiryczno-psychologiczny	479
4. Ekspresywizm w filozofii przyrody i historii. Herder, Goethe, Hamann	483
Część czwarta. Klasyczna i romantyczna filozofia niemiecka	
Rozdział pierwszy. Warunki kulturowe i swoistość filozofii niemieckiej	492
Rozdział drugi. Krytycyzm Kanta	498
1. Życie i dzieło Kanta	498
2. Program filozoficzny Kanta. Metoda transcendentna	501
3. Model poznania naukowego	505
4. Krytyka metafizyki	509

5. Wolność i moralność	514
6. Moralność i religia	518
7. Moralność i prawo	519
8. Ocena estetyczna	522
9. Ocena teleologiczna	526
10. Filozofia historii	528
11. Myśl Schillera — antropologiczna recepcja kantyzmu	532
12. Pierwsze dyskusje wokół kantyzmu	535
Rozdział trzeci. Fichtego filozofia czynu	539
1. Działalność filozoficzna i polityczna Fichtego	539
2. Idealizm aksjologiczny	544
3. Teoria wiedzy	548
4. Perfekcjonizm moralny	553
5. Filozofia polityczna	556
6. Filozofia dziejów i narodu	561
Rozdział czwarty. Filozoficzne aspekty romantyzmu	568
1. Przełom romantyczny w Niemczech	568
2. Romantyczna inspiracja w filozofii kultury	574
3. Romantyczna filozofia społeczna	577
Rozdział piąty. Schellinga próby nowej metafizyki	586
1. Ewolucja światopoglądu	586
2. Absolut i przyroda	590
3. Poznanie i działanie w perspektywie absolutu	593
4. Absolut a sztuka	598
5. Profetyzm mitologiczny	601
Rozdział szósty. Idealizm dialektyczny Hegla	607
1. Dialektyka i system	607
2. Rozwój systemu filozoficznego	608
3. Warunki możliwości metafizyki	618
4. Dialektyka i idealizm	626
5. Zasady myślenia filozoficznego	631
6. Filozofia przyrody i pojęcie ducha	636
7. Filozofia państwa i prawa	642
8. Filozofia historii	649
9. Filozofia kultury duchowej	653
a) estetyka	654
b) filozofia religii	657
c) antynomia filozofii i działania	659
Bibliografia	663
Indeks nazwisk	677
Indeks pojęć	685

